
**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT**

**PROGRAM ORIENTUES
PËR MATURËN SHTETËRORE**

(Provim i detyruar për gjimnazin gjuhësor)

**LËNDA:
MATEMATIKA BËRTHAMË**

Koordinator: Sotir Rrapo

Viti shkollor: 2013 -2014

**TIRANË
JANAR, 2014**

1. Udhëzime të përgjithshme

Ky program orientues ndihmon në përgatitjen e nxënësve për provimin e lëndës së *Matematikës bërthamë* të gjimnazit me drejtim gjuhësor. Ai synon orientimin e përgatitjes së nxënësve nëpërmjet përqendrimit në njohuritë dhe aftësitë më të rëndësishme të lëndës. Njëherazi ndihmon edhe në verifikimin paraprak të përgatitjes përfundimtare të nxënësve, sepse mundëson zhvillimin e testimeve përmbledhëse.

Përgatitja për provimin e lëndës së *Matematikës bërthamë* bazohet në programet e *Matematikës bërthamë* dhe përfshin njohuritë dhe aftësitë më të rëndësishme të këtij programi.

Modelimi matematik, aftësia për të zgjidhur problema, aftësia për të përdorur njohuritë matematike në situata nga jeta reale dhe në problema me përmbajtje nga shkencat e tjera, aftësia e të menduarit kritik, aftësia për të argumentuar, për të gjykuar, për të vërtetuar, si dhe aftësitë ndërkurrikulare duhet të jenë në vëmendje përgjatë përgatitjes për provimin e matematikës.

Programi orientues për përgatitjen për provimin e lëndës së *Matematikës bërthamë* është mbështetur në:

- programet e *Matematikës 10-12* të gjimnazeve me drejtim gjuhësor;
- Udhëzimin e MAS-it, nr. 60, datë 26.12.2013 “Për zhvillimin e provimeve të Maturës Shtetërore 2014” .

2. Linjat dhe nënlinjat

Nr.	Linjat	Nënlinjat
1	Numri dhe veprimet me numra	<ul style="list-style-type: none"> • bashkësitë numerike, veprime me numra • matematika dhe financa e jetës së përditshme
2	Algjebra	<ul style="list-style-type: none"> • shprehjet shkronjore • zgjidhja e ekuacioneve, inekuacioneve, sistemeve
3	Matja	<ul style="list-style-type: none"> • matje jo të drejtpërdrejta • matje me formula
4	Gjeometria	<ul style="list-style-type: none"> • gjeometria në plan • gjeometria në hapësirë

		<ul style="list-style-type: none"> • vijat e gradës së dytë
5	Funksioni	<ul style="list-style-type: none"> • kuptimi dhe paraqitja e funksionit • funksioni dhe limiti
6	Njehsimi diferencial e integral	<ul style="list-style-type: none"> • - derivati • njehsimi integral
7	Statistikë, probabilitet dhe kombinatorikë	<ul style="list-style-type: none"> • statistikë • probabilitet • elemente të njehsimit kombinator

3. Përshkrimi i linjës dhe objektivat

Linja 1: Numri dhe veprimet me numra

Përshkrimi i linjës: zbatimi i konceptit të numrit dhe veprimeve me numra në situata të ndryshme përfshirë edhe ato që kanë lidhje me financën e jetës së përditshme.

Njohuritë janë: bashkësitë numerike N , Z , Q , R veprime me to (prerja, bashkimi, përfshirja); prodhimi kartezian i dy bashkësive të fundme; veprime me numra realë: $+$, $-$, $*$, $/$ dhe ngritja në fuqi në shprehje numerike; veprime me rrënjë $+$, $-$, $*$, e konjuguara; disa nënbashkësi të rëndësishme të R (intervali, segmenti etj.); kuptimi i logaritmit, vetitë e logaritmit; logaritimi i një shprehje ku ka, fuqi, herës apo prodhime; interesi i thjeshtë dhe i përbërë (formula përkatëse).

Objektivat

Linja/nënlinja	Objektivat
Bashkësitë numerike, veprime me numra	Nxënësi të jetë i aftë: <ul style="list-style-type: none"> • të përdorë në zbatime marrëdhëniet e ndërsjella ndërmjet bashkësive numerike N, Z, Q, R; • të gjejë prodhimin karteziqan të dy bashkësive, për dy bashkësi të fundme; • të përdorë vetitë e veprimeve me numra realë për gjetjen e vlerës së një shprehje numerike (me ose pa kllapa); • të paraqesë me mënyra të ndryshme një interval numerik; • të përdorë në zbatime prerjen dhe bashkimin e dy intervaleve numerike; • të përdorë vetitë e logaritmeve në zbatime të thjeshta; • të logaritmojë një shprehje të thjeshtë ku ka fuqi, herës apo prodhime.
Matematika dhe financa e jetës së përditshme	Nxënësi të jetë i aftë: <ul style="list-style-type: none"> • të zbatojë interesin e thjeshtë dhe të përbërë në problema nga jeta reale.

Linja 2: Algjebra

Përshkrimi i linjës: shprehja e marrëdhënieve të ndryshme matematikore me anë të gjuhës së algjebërës.

Njohuritë janë: shndërrime të thjeshta të polinomeve (mbledhja, shumëzimi, faktorizimi); fuqia dhe rrënja e polinomit; vlerat e palejuara të ndryshores në një

shprehje algjebrike me një ndryshore; shndërrime të njëvlershme të shprehjeve algjebrike; shndërrime të njëvlershme ekuacioneve dhe inekuacioneve me një ndryshore; zgjidhja e ekuacioneve dhe inekuacioneve të fuqisë së parë e të dytë me një ndryshore grafikisht ose algjebrikisht; zgjidhja e ekuacioneve dhe inekuacioneve në trajtë prodhimi ose herësi; zgjidhja e sistemeve të ekuacioneve/inekuacioneve të tipave të mësipërm; studimi i shenjës së binomit të fuqisë së parë e të trinomit të fuqisë së dytë me një ndryshore; ekuacione eksponenciale të thjeshta, të trajtës $a^u=a^v$ apo që sillen në këtë trajtë, duke përdorur vetitë kryesore të fuqive; zgjidhja e ekuacioneve logaritmike të thjeshta, të trajtës $\log_a u=\log_a v$ ose që sillen në këtë trajtë, duke përdorur vetitë e logaritmeve.

Objektivat

Linja/nënlinja	Objektivat
<p>Shprehjet shkronjore</p>	<p>Nxënësi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të bëjë shndërrime të thjeshta të polinomeve (mbledhja, shumëzimi, faktorizimi); • të gjejë fuqinë dhe rrënjën e polinomit; • të gjejë vlerat e palejuara të ndryshores në një shprehje algjebrike me një ndryshore; • të kryejë shndërrime të shprehjeve duke përdorur formulat kryesore algjebrike.
<p>Zgjidhja e ekuacioneve, inekuacioneve, sistemeve</p>	<p>Nxënësi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të përdorë shndërrime të njëvlershme për të kthyer ekuacionet dhe inekuacionet e fuqisë së parë e të dytë me një ndryshore në trajtat standarde (kanonike); • të përdorë mënyrat grafike, algjebrike, për zgjidhjen e ekuacioneve dhe të inekuacioneve të fuqisë së parë e të dytë me një ndryshore; • të zgjidhë ekuacione dhe inekuacione ku ana e majtë është prodhim ose herës dypolinomesh, kurse ana e djathtë zero; • të zgjidhë sistemet e ekuacioneve/inekuacioneve të

	<p>tipave të mësipërm;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të studiojë shenjën e binomit të fuqisë së parë e të trinomit të fuqisë së dytë me një ndryshore; • të përdorë studimin e shenjës së trinomit për të zgjidhur inekuacione me anë të majtë në formë prodhimi apo herësi $f(x) \cdot g(x) \geq 0$, $f(x) / g(x) \geq 0$, ku $f(x)$ dhe $g(x)$ janë binomë të fuqisë së parë dhe/ose trinomë të fuqisë së dytë); • të zgjidhë me mënyra të ndryshme ekuacione eksponenciale të thjeshta, të trajtës $au=av$ apo që sillen në këtë trajtë, duke përdorur vetitë kryesore të fuqive; • të përdorë mënyrat e zgjidhjes së ekuacioneve logaritmike të thjeshta, të trajtës $\log au=\log av$ ose që sillen në këtë trajtë, duke përdorur vetitë e logaritmeve; • të zgjidhë ekuacionet elementare trigonometrike dhe ekuacione të thjeshta trigonometrike duke përdorur formulat e mësuara trigonometrike.
--	--

Linja 3: Matja

Përshkrimi i linjës: matjet jo të drejtpërdrejta duke përdorur koncepte trigonometrike dhe formula.

Njohuritë janë: gjetja e masës së elementit të kërkuar, që nuk matet dot drejtpërdrejt, duke përdorur teoremat e sinusit, të kosinusit dhe ngjashmërinë e trekëndëshave; zbatime të teoremave të Euklidit dhe të Pitagorës në situata problemore; largesa ndërmjet dy pikave, gjatësia e vektorit dhe prodhimi numerik i dy vektorëve, me koordinata të dhëna; vetitë e prodhimit numerik të dy vektorëve; njehsimi me formula i syprinës dhe vëllimit të prizmit, paralelipedit, piramidës, cilindrit dhe konit rrethor të drejtë; këndi dhe harku trigonometrik në rrethin trigonometrik; formulat trigonometrike për këndet me shumë ose ndryshesë 90° , dhe me shumë 180° ; zbatimi i formulave për $\sin^2$, $\cos^2$.

Objektivat

Linja/nënlinja	Objektivat
Matje jo të drejtpërdrejta, matje me formula	Nxënësi të jetë i aftë: <ul style="list-style-type: none"> • të gjejë masën e elementit të kërkuar që nuk matet dot drejtpërdrejt, duke përdorur formulat e trigonometrisë në trekëndësh, teoremat e sinusit e të kosinusit dhe ngjashmërinë e trekëndëshave; • të zbatojë teoremat e Euklidit dhe të Pitagorës në situata problemore; • të përdorë teoremat e sinusit e të kosinusit për njehsimin e syprinave të figurave-plane; • të njehsojë largesën ndërmjet dy pikave, gjatësinë e vektorit dhe prodhimin numerik të dy vektorëve, me koordinata të dhëna; • të zbatojë vetitë e prodhimit numerik të dy vektorëve në situata të thjeshta; • të njehsojë me formula syprinën dhe vëllimin e prizmit, paralelipedit, piramidës, cilindrit dhe konit rrethor të drejtë; • të dallojë këndin dhe harkun trigonometrik në rrethin trigonometrik; • të përdorë formulat trigonometrike për këndet me shumë ose ndryshesë 90°, dhe me shumë 180°; • të zbatojë formulat për $\sin^2$, $\cos^2$;

Linja 4: Gjeometria

Përshkrimi i linjës: kongruenca, ngjashmëria, veti të shumëkëndëshave, drejtëza dhe plani në hapësirë, vijat e gradës së dytë.

Njohuritë janë: zbatime të kongruencës dhe ngjashmërisë së trekëndëshave; zbatime të vetive të trekëndëshit barabrinjës, katërkëndëshit, gjashtëkëndëshit të rregullt; rrethit; gjendja e ndërsjellë e drejtëzës dhe planit në hapësirë; gjendjet e ndërsjella të dy drejtëzave në hapësirë; gjendjet e ndërsjella të dy planeve në hapësirë; këndi i drejtëzës me planin; kushti i mjaftueshëm që drejtëza të jetë pingul me planin; teorema e tri pinguleve; shumëfaqëshit (prizmi, piramida, kubi, kuboidi), llojet dhe elementet kryesore të tyre; trupat e rumbullakët (cilindri dhe koni rrethor i drejtë); ekuacioni kanonik i rrethit me qendër (a,b) dhe rreze të dhënë r; ekuacioni i tangentes ndaj rrethit me qendër O (0;0) në një pikë të tij; kushti që një drejtëz me ekuacion $y=kx+t$ të jetë tangente me rrethin $x^2+y^2=R^2$; ekuacioni kanonik i elipsit, hiperbolës me qendër O(0;0) dhe boshte që puthiten me boshtet koordinative; ekuacioni i tangentes ndaj elipsit, hiperbolës me qendër O(0;0) në një pikë të tij; kushti që një drejtëz me ekuacion $y=kx+t$ të jetë tangente me elipsin dhe hiperbolën me qendër në O(0;0); ekuacioni i parabolës $y^2=bx$ ose $x^2=by$; ekuacioni i tangentes ndaj parabolës me kulm në pikën O(0;0) në një pikë të saj; kushti që një drejtëz me ekuacion $y=kx+t$ të jetë tangente me parabolën $y^2=bx$ ose $x^2=by$.

Objektivat

Linja/nënlinja	Objektivat
Gjeometria në plan	<p>Nxënësi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> të formulojë rastet e kongruencës dhe ngjashmërisë së trekëndëshave; të shpjegojë pse dy trekëndësha janë kongruentë; të shpjegojë pse dy trekëndësha janë të ngjashëm; të përdorë vetitë e trekëndëshit, katërkëndëshit dhe gjashtëkëndëshit të rregullt në situata problemore; të zgjidhë situata problemore, duke përdorur ngjashmërinë dhe kongruencën e trekëndëshave.
Gjeometria në hapësirë	<p>Nxënësi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> të përcaktojë gjendjen e ndërsjellë të drejtëzës dhe

	<p>planit në hapësirë;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të përcaktojë gjendjen e ndërsjellë të dy drejtëzave në hapësirë; • të përcaktojë gjendjen e ndërsjellë të dy planeve në hapësirë; • të zbatojë në situata problemore kushtin e mjaftueshëm që drejtëza të jetë pingul me planin; • të zbatojë në situata problemore teoremën e tri pinguleve; • të përcaktojë prerjen e drejtë të dyfaqëshit; • të zgjidhë situata të thjeshta problemore me shumëfaqëshit (prizmi, piramida, kubi, kuboidi) dhe trupat e rrumbullakët (cilindri dhe koni rrethor i drejtë).
<p>Vijat e gradës së dytë</p>	<p>Nxënësi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të shkruajë ekuacionin kanonik të rrethit me qendër (a,b) dhe rreze të dhënë r; • të studiojë vetitë e rrethit (prerja e rrethit me boshtet koordinative, vendndodhja e rrethit, simetritë, forma e rrethit); • të shkruajë ekuacionin e tangentes ndaj rrethit me qendër O (0;0) në një pikë të tij; • të zbatojë kushtin që një drejtëz me ekuacion $y=kx+t$ të jetë tangente me rrethin $x^2+y^2=R^2$; • të shkruajë ekuacionin kanonik të elipsit me qendër O(0;0) dhe boshte që puthiten me boshtet koordinative; • të shkruajë ekuacionin e tangentes ndaj elipsit me qendër O(0;0) në një pikë të tij; • të zbatojë kushtin që një drejtëz me ekuacion $y=kx+t$ të jetë tangente me elipsin me qendër në

	<p>$O(0;0)$;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të shkruajë ekuacionin kanonik të hiperbolës me qendër $O(0;0)$ dhe boshte që puthiten me boshtet koordinative; • të studiojë vetitë e hiperbolës (prerja e hiperbolës me boshtet koordinative, vendndodhja e hiperbolës në planin koordinativ, simetritë, forma e hiperbolës); • të shkruajë ekuacionin e tangentes ndaj hiperbolës me qendër në $O(0;0)$ në një pikë të saj; • të zbatojë kushtin që një drejtëz me ekuacion $y=kx+t$ të jetë tangente me hiperbolën me qendër në $O(0;0)$; • të shkruajë ekuacionin $y^2=bx$ ose $x^2=by$; • të shkruajë ekuacionin e tangentes ndaj parabolës me kulm në pikën $O(0;0)$ në një pikë të saj; • të zbatojë kushtin që një drejtëz me ekuacion $y=kx+t$ të jetë tangente me parabolën $y^2=bx$ ose $x^2=by$.
--	---

Linja 5. Funksioni

Përshkrimi i linjës: mënyrat e dhënies së funksioneve, vargu numerik, progresionet dhe limiti i funksionit.

Njohuritë janë: mënyra të ndryshme të dhënies së funksioneve lineare, përpjesëtimore të zhdrejta, të fuqisë së dytë, si edhe të funksioneve $y=a^x$, $y=\log_a x$, $y=\sqrt{x}$ (me tabela, grafikë, formula), kalimi nga një mënyrë e dhënies në një tjetër; kuptimi për vlerën në një pikë, bashkësinë e përcaktimit, bashkësinë e vlerave, monotoninë e funksionit; njehsimi i vlerave të funksioneve eksponenciale, logaritmike në disa pika standarde; kuptimi i vargut si funksion numerik me bashkësi përcaktimi N , gjetja e kufizës së vargut kur vargu jepet me formulën $y_n=f(n)$; progresioni aritmetik dhe progresioni gjeometrik; zbatimi i formulave për a_n dhe S_n në progresionin aritmetik dhe

gjeometrik; përkufizimi i funksionit çift, tek, periodik; përbërja e dy funksioneve elementare të dhëna me formulë; paraqitja me mënyra të ndryshme i funksioneve elementare: $y=x^2$, $y=x^3$, $y=|x|$, $y=x$, $y=1/x$; shpjegimi me mjete algjebrike i vetive të funksioneve $y=x^2$, $y=x^3$, $y=|x|$, $y=x$, $y=1/x$ dhe skicimi i grafikëve të tyre; ndërtimi i grafikëve të funksioneve: $-f$, $|f|$, duke përdorur grafikun e një funksioni f ; përkufizimi i funksioneve trigonometrike $y=\sin x$, $y=\cos x$, $y=\tan x$ në rrethin trigonometrik; kuptimi intuitiv i limitit të funksionit nëpërmjet interpretimit gjeometrik dhe me tabelë:

$$\lim_{x \rightarrow \pm\infty} f(x) = \pm\infty \quad \lim_{x \rightarrow \pm\infty} f(x) = a \quad \lim_{x \rightarrow 0} f(x) = a$$

kuptimi intuitiv i funksioneve pmm dhe pmv; format e pacaktuara (raste të thjeshta); limiti i polinomit dhe të funksionit racional në një pikë të bashkësisë së tij të përcaktimit dhe kur $x \rightarrow \pm\infty$; rregullat e kalimit në limit në raste të thjeshta (limiti i shumës, prodhimit, herësit të dy funksioneve që kanë limit).

Objektivat

Linjat/nënljat	Objektivat
Kuptimi dhe paraqitja e funksionit	<p>Nxënësi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> të përdorë mënyra të ndryshme të dhënies së funksioneve lineare, përpjesëtimore të zhdrejta, të fuqisë së dytë, si edhe të funksioneve $y=ax$, $y=\log ax$, $y=\sqrt{x}$ (me tabela, grafikë, formula), duke kaluar sipas rastit nga një mënyrë e dhënies në një tjetër; të përdorë kuptimet: vlera në një pikë, bashkësia e përcaktimit, bashkësia e vlerave, monotonia; të njehsojë vlerat e funksioneve eksponenciale, logaritmike në disa pika standarde; të përshkruajë kuptimin e vargut si funksion numerik me bashkësi përcaktimi N; të gjejë kufizën e vargut numerik kur vargu jepet me formulën $y_n=f(n)$; të dallojë progresionin aritmetik dhe progresionin gjeometrik (në vargje të dhëna); të zbatojë formulat për a_n dhe S_n në progresionin aritmetik dhe progresionin gjeometrik;

	<ul style="list-style-type: none"> • të zgjidhë situata problemore me progresione; • të dallojë nëse funksioni është çift, tek, periodik; • të krahasojë me mënyra algjebrike dhe grafike dy funksione të thjeshta të njohura; • të gjejë përbërjen e dy funksioneve elementare të dhëna me formulë; • të paraqesë me mënyra të ndryshme, sipas situatës konkrete, funksionet elementare: $y=x^2$ $y=x^3$ $y= x$ $y= x$ $y=1/x$; të shpjegojë me mjete algjebrike veti të funksioneve $y=x^2$ $y=x^3$ $y= x$ $y= x$ $y=1/x$ dhe të skicojë grafikët e tyre; • të përkufizojë në rrethin trigonometrik, funksionet trigonometrike $y=\sin x$, $y=\cos x$, $y=\tan x$.
<p>Funksioni dhe limiti</p>	<p>Nxënësi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të zotërojë një kuptim intuitiv të limitit të funksionit nëpërmjet interpretimit gj gjeometrik dhe me tabelë: • $\lim_{x \rightarrow \pm\infty} f(x) = \pm\infty$ $\lim_{x \rightarrow \pm\infty} f(x) = a$ $\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = a$ • të përdorë kuptimin intuitiv të funksioneve pmm dhe pmv; • të gjejë limitin e formave të pacaktuara (raste të thjeshta); • të gjejë limitin (pa vërtetim) e polinomit dhe të funksionit racional në një pikë të bashkësisë së tij të përcaktimit dhe kur $x \rightarrow \pm\infty$; • të zbatojë rregullat (të pranuar pa vërtetim) e kalimit në limit në raste të thjeshta (limiti i shumës, prodhimit, herësit të dy funksioneve që kanë limit).

Linja 6: Njehsimi diferencial dhe integral

Përshkrimi i linjës: limiti, vazhdueshmëria e funksionit, derivati, monotonia dhe përkulshmëria, integrali i pacaktuar dhe integrali i caktuar.

Njohuritë janë: limitet e njëanshme, vazhdueshmëria e funksionit, vazhdueshmëria e funksioneve elementare; përkufizimi i derivatit të funksionit në një pikë; kuptimi gjeometrik dhe fizik i derivatit; lidhja e vazhdueshmërisë me derivueshmërinë; rregullat e derivimit, derivati i funksioneve elementare (funksioni konstant, funksioni fuqi, eksponencial, logaritmik, trigonometrik), derivati i funksionit të përbërë, derivati i rendit të dytë; studimi i monotonisë së funksionit, gjetja e ekstremumeve me anë të derivatit; përkulshmëria e vijës, pikat e infleksionit, vlera më e madhe dhe më e vogël e funksionit; variacioni i disa funksioneve të thjeshta; integrali i pacaktuar, vetitë; tabela e integraleve themelore; integrimi i drejtpërdrejtë; integrimi me zëvendësim, integrimi i thyesave racionale të thjeshta; integrali i caktuar, vetitë; formula e Njuton-Laibnicit; zbatime të integralit të caktuar në njehsimin e syprinave të figurave-plane.

Objektivat

Linja/nënlinja	Objektivat
Derivati	Nxënësi të jetë i aftë: <ul style="list-style-type: none"> të gjejë limitet e njëanshme të funksionit dhe të tregojë nëse ai ka limit; të gjejë asimptotat horizontale dhe vertikale të grafikut për funksione të thjeshta; të studiojë vazhdueshmërinë e funksioneve elementare; të gjejë derivatin në një pikë (sipas përkufizimit) të disa funksioneve të thjeshta; të shkruajë ekuacionin e tangjentes në një pikë të vijës; të zbatojë rregullat e derivimit për shumën, ndryshesën, prodhimin, raportin e funksioneve; të zbatojë rregullat e derivimit të funksioneve elementare (funksioni konstant, funksioni fuqi, eksponencial,

	<p>logaritmik, trigonometrike);</p> <ul style="list-style-type: none"> • të njehsojë derivatin e rendit të dytë; • të studiojë monotoninë e funksionit me anë të derivatit; • të përcaktojë ekstremumet e funksionit me anë të derivatit; • të studiojë përkulshmërinë e vijës dhe të gjejë pikat e infleksionit; • të gjejë vlerën më të madhe (më të vogël) me anë të derivatit; • të studiojë variacionin e funksionit në raste të thjeshta: $y = ax^2 + bx + c ; y = ax^3 + bx^2 + cx + d$ $y = ax^4 + bx^2 + c , y = \frac{ax+b}{cx+d}.$
<p>Njehsimi integral</p>	<p>Nxënësi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të integrojë duke përdorur tabelën e integraleve themelore; • të integrojë (në raste të thjeshta) duke përdorur metodën e zëvendësimit; • të integrojë thyesa racionale (raste të thjeshta) të formës $\frac{P(x)}{ax+b}$, ku $P(x)$ është një polinom i çfarëdoshëm; • të përdorë në zbatime formulën e Njuton-Laibnic për njehsimin e integralit të caktuar; • të njehsojë syprinën e figurave plane (të thjeshta) me anë të integralit.

Linja 7: Statistikë, probabilitet dhe kombinatorikë

Përshkrimi i linjës: interpretimi dhe paraqitja e një informacioni statistikor, si dhe gjykimi i situatave probabilitare.

Njohuritë janë: paraqitja e të dhënave statistikore (diagramet me shtylla, histogramet); mesatarja aritmetike, mesorja, moda; kuptimi mbi ngjarjen, ngjarje elementare, hapësira e rezultateve ngjarje të papajtueshme; probabiliteti i një ngjarjeje të thjeshtë, probabiliteti i ngjarjeve të papajtueshme; formula për llogaritjen e probabilitetit; parimi i numërimit, i mbledhjes dhe i shumëzimit; përkëmbimet, formulat për llogaritjen e përkëmbimeve; dispozicionet, formulat për llogaritjen e tyre; kombinacionet, formulat për llogaritjen e tyre; probabiliteti me anë të kuptimeve kombinatorike.

Linja/nënlinja	Objektivat
Statistikë	Nxënësi të jetë i aftë: <ul style="list-style-type: none"> • të analizojë një informacion të gatshëm statistikor; • të paraqesë me mënyra të ndryshme statistikore një informacion të dhënë; • të gjejë mesataren aritmetike, mesoren, modën në raste të thjeshta; • të gjejë probabilitetin e ngjarjeve të thjeshta, ngjarjeve të papajtueshme.
Probabilitet	Nxënësi të jetë i aftë: <ul style="list-style-type: none"> • të njehsojë probabilitetin e një ngjarjeje nga jeta reale; • të përdorë parimin e mbledhjes dhe të shumëzimit, për llogaritjen e mundësive; • të përdorë pemën në ilustrimin e parimit të shumëzimit;

Elemente të njehsimit kombinator	Nxënësi të jetë i aftë: <ul style="list-style-type: none"> • të llogaritë probabilitetin me anë të kuptimeve kombinatorike; • të gjejë numrin e dispozicioneve, përkëmbimeve, kombinacioneve duke zbatuar formulat përkatëse.
---	--

4. Tabela e peshave sipas linjave në përqindje

Nr.	Linjat	Përqindja
1.	Numri dhe veprimet me numra	7
2.	Matja	10
3.	Algjebra	10
4.	Funksioni	15
5.	Gjeometria	25
6.	Njehsimi diferencial e integral	20
7.	Statistikë, probabilitet dhe kombinatorikë	13